

Sygn. akt II CZ 21/09

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Grzegorz Misiurek

w sprawie z powództwa B. W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w Ł.

o ochronę dóbr osobistych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 29 kwietnia 2009 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 28 listopada 2008 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 28 listopada 2008 r. Sąd Apelacyjny odrzucił wniosek powoda o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku tego Sądu z dnia 22 kwietnia 2008 r. oraz wniesioną od wymienionego wyroku skargę kasacyjną, stwierdzając, że wniosek o przywrócenie terminu został złożony po upływie tygodniowego terminu z art. 169 § 1 k.p.c. i dlatego jako spóźniony uległ odrzuceniu. W konsekwencji, odrzuceniu jako spóźniona ulegała również wniesiona przez powoda skarga kasacyjna (art. 398⁶ § 2 k.p.c.). Istotne okoliczności faktyczne przytoczone w uzasadnieniu postanowienia przedstawiały się następująco.

W dniu 9 czerwca 2008 r. powodowi doręczono odpis wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 22 kwietnia 2008 r. z uzasadnieniem i w dniu tym rozpoczął bieg ustawowy termin do wniesienia skargi kasacyjnej, który upływał z dniem 9 sierpnia 2008 r. Powód w dniu 22 lipca 2008 r. złożył w administracji Zakładu Karnego w Ł. wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego do reprezentowania go w postępowaniu kasacyjnym. Wniosek, o którym mowa, wpłynął do Sądu Apelacyjnego w dniu 25 lipca 2008 r. Postanowieniem z dnia 28 lipca 2008 Sąd Apelacyjny zwolnił powoda od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym i ustanowił dla niego pełnomocnika z urzędu, którego miała wyznaczyć Okręgowa Izba Radców Prawnych w Ł. Następnie, pismem z dnia 31 lipca 2008 r. zwrócił się o wyznaczenie radcy prawnego, dodając, że ze względu na termin do wniesienia skargi kasacyjnej sprawę należy potraktować jako pilną. Okręgowa Izba Radców Prawnych wyznaczyła do reprezentowania powoda radcę prawnego R. R., o czym zawiadomiła go pismem z dnia 11 sierpnia 2008 r. Wyznaczony pełnomocnik otrzymał to pismo w dniu 12 sierpnia 2008 r., a w dniu 12 września 2008 r. wniósł skargę kasacyjną od wyroku z dnia 22 kwietnia 2008 r. wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do jej wniesienia. W uzasadnieniu wniosku podniósł, że miał utrudniony kontakt z powodem, który przebywał w zakładzie karnym, i z poprzednim pełnomocnikiem powoda, który w sierpniu korzystał z urlopu, oraz że dopiero w dniu 8 września 2008 r. uzyskał wszystkie niezbędne informacje, dzięki którym mógł zapoznać się z całokształtem sprawy. Zatem

dopiero w tym dniu ustała przeszkoda do przygotowania i złożenia skargi kasacyjnej.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że, zgodnie z art. 169 § 1 k.p.c., wniosek o przywrócenie terminu musi być wniesiony w ciągu tygodnia od czasu ustania przyczyny uchybienia terminu, z tym że w razie zastępstwa strony przez pełnomocnika termin tygodniowy liczy się od dnia, w którym pełnomocnik dowiedział się o uchybieniu terminu i mógł dokonać danej czynności procesowej. W niniejszej sprawie radca prawny R. R. dowiedział się o ustanowieniu go pełnomocnikiem powoda w dniu 12 sierpnia 2008 r., kiedy wiadomo było, że termin do wniesienia skargi kasacyjnej już upłynął. We wniosku o przywrócenie terminu pełnomocnik powoda nie uprawdopodobnił żadnej z dwu okoliczności, na które się powoływał, tj. okoliczności, że przed dniem 8 września 2008 r. nie mógł skontaktować się z poprzednim pełnomocnikiem powoda ani z samym powodem. Z braku uprawdopodobnienia tych okoliczności wniosek o przywrócenie terminu złożony przez pełnomocnika będącego radcą prawnym ulega odrzuceniu, tym bardziej że pełnomocnik powoda nie uprawdopodobnił wspomnianych okoliczności nawet na żądanie przewodniczącego. W piśmie z dnia 28 października 2008 r. twierdził wprawdzie, że w dniu 13 sierpnia 2008 r. wystosował do powoda pismo o przedstawienie stanowiska, ewentualnych uwag i wskazówek dotyczących sprawy, ale nie przedłożył kopii tego pisma, a na rozprawie w dniu 28 listopada 2008 r. oświadczył, że rozmawiał z powodem na ten temat przez telefon. Pełnomocnik nie udzielił też wprost odpowiedzi na pytanie, kiedy zapoznał się z aktami sprawy, twierdził jedynie, że niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wyznaczeniu go pełnomocnikiem zwrócił się do sądu o zgodę na wykonanie kopii dokumentów z akt sprawy. W aktach znajduje się pismo pełnomocnika w tej sprawie z dnia 13 sierpnia 2008 r., z którego wynika, że żądane kopie dokumentów zostały mu wydane w tym samym dniu. Poza tym pełnomocnik powoda – podkreślił Sąd Apelacyjny – nie uprawdopodobnił, że dopiero w dniu 8 września 2008 r. uzyskał „całość potrzebnych informacji”, dzięki którym mógł należycie i w pełni zapoznać się z aktami sprawy. Z twierdzeń pełnomocnika wynika, że skargę kasacyjną sporządził w ciągu czterech dni, tj. między 8 a 12 września 2008 r. Pełnomocnik nie wykazał natomiast jakie przeszkody istniały między dniem 13

sierpnia 2008 r., w którym zapoznał się z aktami sprawy i otrzymał kopie żądanych dokumentów, a dniem 12 września 2008 r., w którym złożył wniosek o przywrócenie terminu i to bez uprawdopodobnienia okoliczności wskazanych w art. 168 § 2 k.p.c.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny – przyjmując, że na sporządzenie skargi kasacyjnej pełnomocnik powoda potrzebował dwóch tygodni – uznał, iż wniosek o przywrócenie terminu został wniesiony po upływie tygodniowego terminu z art. 169 § 1 k.p.c., a ponadto nie spełniał wymagań przewidzianych w art. 168 § 2 k.p.c. Skutkowało to odrzuceniem wniosku, a w konsekwencji odrzuceniem skargi kasacyjnej.

W zażaleniu na powyższe postanowienie powód, powołując się na art. 380 k.p.c. wniósł o rozpoznanie także postanowienia o odrzuceniu wniosku o przywrócenie terminu i zarzucił Sądowi Apelacyjnemu naruszenie przepisów: art. 169 § 1 i 2 k.p.c. przez przyjęcie, że pismo z wnioskiem o przywrócenie terminu zostało wniesione po upływie tygodnia od czasu ustania przyczyny uchybienia terminu oraz że w piśmie tym nie uprawdopodobnił okoliczności uzasadniających wniosek, oraz art. 328 § 2 w związku z art. 361 k.p.c. przez nieprawidłowe wyjaśnienie podstawy prawnej rozstrzygnięcia. W konkluzji żalący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Żalący ma rację podnosząc, że Sąd Apelacyjny błędnie wskazał podstawę prawną obowiązku uprawdopodobnienia okoliczności uzasadniających wniosek o przywrócenie terminu, gdyż obowiązek ten wynika z art. 169 § 2 k.p.c., a nie – jak wskazał Sąd Apelacyjny – z art. 168 § 2 k.p.c. To trafne spostrzeżenie nie miało jednak istotnego wpływu na treść rozstrzygnięcia, rzecz bowiem w tym czy Sąd Apelacyjny prawidłowo ocenił, że pismo z wnioskiem o przywrócenie terminu zostało wniesione po upływie tygodniowego terminu wskazanego w art. 169 § 1 k.p.c. oraz że w piśmie tym żalący nie uprawdopodobnił okoliczności uzasadniających wniosek.

Przewidziany w art. 169 § 1 k.p.c. tygodniowy termin do złożenia wniosku o przywrócenie terminu biegnie od daty ustania przyczyny uchybienia terminowi. Kwestia sposobu określenia początku biegu terminu do złożenia wniosku

o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej w sytuacji, w której wiadomość o wyznaczeniu pełnomocnika z urzędu dotarła do niego po upływie przepisanej terminu do wniesienia tego środka, była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. Początkowo w orzecznictwie zarysowała się w tej kwestii rozbieżność stanowisk (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 listopada 1998 r., II UZ 122/98, OSNAPiUS 1999, nr 22, poz. 736, z dnia 27 czerwca 2000 r., I CZ 62/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 7, z dnia 11 października 2001 r., IV CZ 163/01, OSNC 2002, nr 5, poz. 70 i z dnia 4 marca 2005 r., II UZ 72/04, OSNP 2005, nr 20, poz. 325). Na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, rozbieżności te zostały rozstrzygnięte przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 17 lutego 2009 r., III CZP 117/08 (Biul. SN 2009, nr 2, s. 8), przyjął, że przyczyna uchybienia terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej przez pełnomocnika ustanowionego przez sąd ustaje w czasie, w którym ma on możliwość jej wniesienia, nie później jednak niż z upływem dwóch miesięcy od dnia zawiadomienia go o ustanowieniu pełnomocnikiem. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podkreślił, że na tle określonego w art. 169 § 3 k.p.c. wymogu równoczesnego dokonania, wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu, czynności procesowej należy przyjąć, że ocena ustania przyczyny uchybienia terminowi powinna pozostawać w ścisłym związku z ustaleniem w zakresie realnej możliwości dopełnienia określonej czynności procesowej. Dopóki możliwość ta nie ma rzeczywistego charakteru, dopóty nie można mówić o ustaniu przeszkody uniemożliwiającej dokonanie czynności procesowej, a więc o ustaniu przyczyny uchybienia terminowi. Trzeba przy tym uwzględnić, że skarga kasacyjna jest środkiem charakteryzującym się wysokim stopniem sformalizowania oraz że sporządzenie jej przez adwokata lub radcę prawnego poprzedzać musi zapoznanie się z aktami sprawy oraz ze stanowiskiem strony co do zakresu skargi. Czynności te powinny być wykonane bez nieuzasadnionej zwłoki, ale także z należytą starannością i dbałością o interes reprezentowanej strony.

Mając na względzie powyższą wykładnię art. 169 § 1 k.p.c. trzeba zauważyć, że w niniejszej sprawie radca prawny w dniu 12 sierpnia 2008 r. powziął wiadomość o wyznaczeniu go pełnomocnikiem powoda, a w dniu 12 września 2008 r. złożył wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej i równocześnie

z wnioskiem – skargę kasacyjną. Uczynił to zatem w ciągu miesiąca od dnia zawiadomienia go o ustanowieniu pełnomocnikiem. Twierdził przy tym, że dopiero w dniu 8 września 2008 r. uzyskał wszystkie niezbędne informacje i mógł przystąpić do sporządzenia skargi kasacyjnej. W tej sytuacji trzeba zgodzić się z zarzutem naruszenia art. 169 § 1 k.p.c., gdyż Sąd Apelacyjny nie połączył momentu ustania przyczyny uchybienia terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej z faktyczną możliwością jej wniesienia przez pełnomocnika. Natomiast stanowisko łączące ustanie przeszkody do wniesienia skargi kasacyjnej z powzięciem wiadomości o wyznaczeniu danej osoby pełnomocnikiem prowadzi do rezultatów sprzecznych z zasadą równych praw stron w postępowaniu cywilnym. Konkludując ten wątek rozważań należy stwierdzić, że żalący nie uchybił tygodniowemu terminowi z art. 169 § 1 k.p.c.

Przechodząc do rozważenia drugiego z podniesionych zarzutów, trzeba podkreślić, że, zgodnie z art. 169 § 2 k.p.c., w piśmie zawierającym wniosek o przywrócenie terminu należy uprawdopodobnić okoliczności uzasadniające wniosek. Instytucja uprawdopodobnienia – jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 11 stycznia 2006 r., II CNP 13/05 – występuje w wielu przepisach, np. art. 50, art. 243, art. 730¹ k.p.c., jednakże w żadnym z nich nie została określona ani co do istoty, ani charakteru. Jedynie art. 243 k.p.c. stanowi, że zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne, ilekroć ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu. W doktrynie przyjmuje się, że uprawdopodobnienie jest niższym stopniem pewności. Z prawdopodobieństwem mamy do czynienia wówczas, gdy istnieją podstawy do przyjęcia pewnego stanowiska, mimo nieusuniętych wątpliwości, z wysokim prawdopodobieństwem – gdy wszelkie istotne wątpliwości zostaną usunięte, a z pewnością – gdy zostały usunięte wszystkie możliwe wątpliwości (zob. OSNC 2006, nr 6, poz. 110).

W świetle powyższej wykładni, którą skład orzekający Sądu Najwyższego w pełni podziela, należy przyjąć, że złożenie przez pełnomocnika powoda oświadczenia, że – ze względu na trudności w nawiązaniu kontaktu z powodem i jego poprzednim pełnomocnikiem oraz konieczność zapoznania się z aktami sprawy – dopiero w dniu 8 września 2008 r. dysponował wiedzą umożliwiającą mu

sporządzenie skargi kasacyjnej, czyni zadość wymaganiu uprawdopodobnienia okoliczności uzasadniających wniosek o przywrócenie terminu. Trafnie zatem żalący kwestionuje stanowisko Sądu Apelacyjnego, według którego wniosek o przywrócenie terminu nie spełniał wymagania określonego w art. 169 § 2 k.p.c. i z tej przyczyny ulegał odrzuceniu. W tej sytuacji konieczne stało się uchylenie zaskarżonego postanowienia w części odrzucającej skargę kasacyjną. Rozpoznanie na podstawie art. 380 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. niezaskarżalnego postanowienia odrzucającego wniosek o przywrócenie terminu – wobec uwzględnienia zażalenia – pozwala na uchylenie tego postanowienia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2006 r., I UZ 40/05, OSNP 2007, nr 3-4, poz. 57 i z dnia 8 sierpnia 2007 r., I CZ 87/07, OSNC – ZD 2008, nr C, poz. 68).

Z przytoczonych wyżej powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. postanowił, jak w sentencji.